

Mykola KURACH

Doctor of Pedagogical Science, Professor, Vice Rector for Scientific Affairs, Kremenets Taras Shevchenko Regional Academy of Humanities and Pedagogy, 1 Lyceum Str., Kremenets, Ternopil region, Ukraine, 47003

E-mail: kurachnick@meta.ua

ORCID: 0000-0002-7694-9007

Researcher ID: ABC-5321-2021

Scopus Author ID: 57219986915

Микола КУРАЧ

доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи, Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка, вул. Лицейна, 1, м. Кременець, Тернопільська обл., Україна, 47003

Irina SKAKALSKA

Doctor of History Science, Professor, Head of the Department of History and Teaching Method Department, Kremenets Taras Shevchenko Regional Academy of Humanities and Pedagogy, 1 Lyceum Str., Kremenets, Ternopil region, Ukraine, 47003

E-mail: irunas@ukr.net

ORCID: 0000-0001-8705-7971

Researcher ID: B-9391-2019

Scopus Author ID: 57216334532

Ірина СКАКАЛЬСЬКА

доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії та методики навчання, Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка, вул. Лицейна, 1, м. Кременець, Тернопільська обл., Україна, 47003

Iryna BORAK

Lecturer at the Kremenets Medical Vocational College named after Arsen Richynsky, Graduate Student, Kremenets Taras Shevchenko Regional Academy of Humanities and Pedagogy, 1 Lyceum Str., Kremenets, Ternopil region, Ukraine, 47003

E-mail: iryna.v.borak@gmail.com

ORCID: 0000-0002-7296-8825

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/4740420/iryna-borak/>

Ірина БОРАК

викладач Кременецького медичного фахового коледжу імені Арсена Річинського, аспірантка, Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка, вул. Лицейна, 1, м. Кременець, Тернопільська обл., Україна, 47003

INSTITUTIONAL FACTORS OF TRAINING OF DOCTORS OF PHILOSOPHY IN KOGPA IN THE CONDITIONS OF DECENTRALIZATION

Abstract. *The authors analyze the institutional factors of training doctors of philosophy in the Kremenets Taras Shevchenko Regional Academy of Humanities and Pedagogy (then – KOGPA / Academy) in the context of decentralization. Content such as historical educational traditions and regional development of the Academy are singled out; building the institutional capacity of the Free Economic Zone (human resources, research activities of laboratories, internationalization). The author's vision of cooperation between the Academy and stakeholders, civil society and local governments in the preparation of doctors of philosophy is represented. The content and role of the course "History and Philosophy of Science" for PhD doctors, as it contributes to the formation of worldview, key competencies of applicants and their awareness of the essence of scientific knowledge, analysis of science as specific knowledge, spiritual production and social institution. The article outlines the problem of academic mobility of graduate students.*

The purpose of the article is to systematize and substantiate the content of institutional factors in the training of doctors of philosophy in the Kremenets Regional Humanitarian and Pedagogical Academy named after Taras Shevchenko in the context of decentralization.

To achieve this goal, the following research methods were used: general scientific (analysis, synthesis, generalization, systematization); special (content analysis, method of expert evaluations).

The conclusions identify the main components of institutional quality assurance in higher education in KOGPA in the training of doctors of philosophy. Proposals have been formulated to the community authorities and the founders of the Free Economic Zone to solve institutional problems in the preparation of doctors of philosophy: support for the regional order for PhDs, increase funding for research and investment.

Key words: *third educational and scientific level of higher education, institutional factors, doctor of philosophy, vectors of scientific activity, KOGPA, Kremenets city territorial community, philosophy of education.*

ІНСТИТУЦІЙНІ ЧИННИКИ ПІДГОТОВКИ ДОКТОРІВ ФІЛОСОФІЇ У КОГПА В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Анотація. *Авторами проаналізовано інституційні чинники підготовки докторів філософії у Кременецькій обласній гуманітарно-*

педагогічній академії імені Тараса Шевченка (далі – КОГПА / Академія) в умовах децентралізації. Виокремлено такі контенти, як історичні освітні традиції та регіональний розвиток Академії; розбудова інституційної спроможності ЗВО (кадровий потенціал, науково-дослідницька діяльність лабораторій, інтернаціоналізація). Репрезентовано авторське бачення співпраці між Академією та стейкхолдерами, громадянським суспільством та органами місцевого самоврядування у підготовці докторів філософії. Здійснено проектування змісту та ролі навчального курсу «Історія та філософія науки» для докторів PhD, як такого, що сприяє формування світогляду, ключових компетентностей здобувачів та усвідомленню ними сутності наукового пізнання, аналізу науки як специфічного знання, духовного виробництва і соціального інституту. У статті окреслено проблему академічної мобільності аспірантів.

Метою статті є систематизація та обґрунтування змісту інституційних чинників підготовки докторів філософії в Кременецькій обласній гуманітарно-педагогічній академії імені Тараса Шевченка в умовах децентралізації.

Для досягнення мети використано такі методи дослідження: загальнонаукові (аналіз, синтез, узагальнення, систематизація); спеціальні (контент-аналіз, метод експертних оцінок).

У висновках визначено основні складники інституційного забезпечення якості вищої освіти в КОГПА у підготовці докторів філософії. Сформульовано пропозиції до влади громади та засновників ЗВО щодо вирішення інституційних проблем у підготовці докторів філософії: підтримка регіонального замовлення для докторів PhD, збільшення фінансування на розвиток наукових досліджень та залучення інвестицій.

Ключові слова: *третій освітньо-науковий рівень вищої освіти, інституційні чинники, доктор філософії, вектори наукової діяльності, КОГПА, Кременецька міська територіальна громада, філософія освіти.*

Вступ. Перші десятиріччя ХХІ ст. ознаменувалися низкою глобальних трансформацій, дати однозначну оцінку яким складно. Турбулентність сучасних світових процесів поставила під сумнів поширені ще декілька років тому теорії «розмивання» національного суверенітету і зменшення місця й ролі територіальності у житті соціумів. Геополітичні реалії значно актуалізували науковий інтерес до локальних місцевостей. Децентралізація владних та фінансових повноважень держави на користь місцевого самоврядування мала би

вплинути на становище й регіональних вишів. Проте, лише спроможні громади здатні фінансувати місцеві ЗВО на достатньому рівні. Сьогодні перед закладами освіти постало завдання доводити свою ефективність перед органам самоврядування. Тому метою дослідження є систематизація та обґрунтування змісту інституційних чинників підготовки докторів філософії в Кременецькій обласній гуманітарно-педагогічній академії імені Тараса Шевченка в умовах децентралізації, як один з аспектів діяльності Академії.

Щодо завдань, то вони випливають з характеристики ключових інституційних чинників підготовки докторів філософії (культурно-історичної сфери, кадрових ресурсів, управлінських функцій, світоглядної мотивації аспірантів, розвитку інтернаціоналізації, співпраці з стейкхолдерами та органами місцевого самоврядування).

Звернемо увагу, що розробка освітньо-наукової програми (ОНП) для підготовки майбутніх докторів філософії в Академії зумовлена низкою чинників: 1) оновленням законодавчих документів; 2) активізацією євроінтеграційних процесів у вищій освіті України, що передбачає створення єдиного наукового простору; 3) задоволенням потреб майбутніх докторів філософії, створюючи фундаментальне теоретико-практичне підґрунтя для дослідження через низку дисциплін; 4) потребою у фахівцях на регіональному ринку праці; 5) запровадженням процесу акредитації ОНП Національним агентством із забезпечення якості освіти.

Актуальність дослідження полягає у тому, що регіональний контекст підготовки докторів PhD має свої особливості. Зокрема, ті процеси, які відбуваються у державі і пов'язані з децентралізацією, знаходять своє відображення у вищій школі і науці, яка потребує управлінської підтримки і фінансування. Важливим в цій ситуації є реалістичне розуміння того, що Академія є місто/громадо утворюючим центром, тому у її розвитку та розбудові мають бути зацікавлені органи місцевого самоврядування. Для підсилення актуальності проблеми, звернемося до Стратегії навчального закладу, яка передбачає зміну статусу навчального закладу із академії в університет – заклад вищої освіти регіонального профільного, що провадитиме інноваційну освітню діяльність за різними ступенями вищої освіти (в тому числі доктора філософії),

здійснюватиме прикладні наукові дослідження...¹. Такі інституційні трансформації, що підкреслюють важливість регіонального вишу, повертають нас до знаменитої доповіді Жака Делора «Освіта: прихований скарб» 1996 р., де він зазначив, що нам потрібно не лише пам'ятати про своє походження, але й активно брати участь у житті своєї країни і громади. Взаємодія трьох основних учасників сприяє успіху реформи освіти: місцева громада, державна влада і світова спільнота². Відповідно, Академія виступає як освітня інституція, яка впливає на розвиток громади. Такий взаємозв'язок передбачає й розвиток наукових досліджень та підготовку PhD докторів.

Виклад основного матеріалу. Актуальність проблеми якості підготовки докторів PhD пов'язана не тільки зі збільшенням числа здобувачів, диверсифікацією їх потреб та творчого потенціалу, але й зі зростанням кількості та урізноманітненням типів закладів вищої освіти.

Згідно з Положенням підготовка в аспірантурі КОГПА передбачає виконання особою відповідної освітньо-наукової програми за певною спеціальністю та проведення власного наукового дослідження. Невід'ємною складовою освітньо-наукової програми аспірантури є підготовка та публікація наукових статей³.

Підготовка здобувачів ступеня доктора філософії відбувається на основі таких принципів: відповідність місії Академії; орієнтованість на інтереси здобувачів; економічна ефективність; компетентнісний підхід; поширення здобутків наукових шкіл та історичної традиції ЗВО.

Новітні тенденції в системі соціального знання ґрунтуються на ідеях контекстуальності, які виходять з усвідомлення вирішального впливу культурно-історичного середовища на розвиток соціумів. Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія імені Тараса Шевченка спирається на потужний пласт культурно-освітніх традицій. Так, ще в XIX ст. Кременець мав славу Волинських Атен, завдяки функціонуванню знаменитого Волинського лицю. З часів

¹ Зміни та доповнення до Стратегії розвитку Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка на 2016–2026 рр. 2020. URL: <http://surl.li/aoxtf> (дата звернення 29. 10. 2021 р.). С. 2.

² Delors Jacques et al. Learning : the treasure within : report to UNESCO of the International Commission on Education for the twenty-first century / Jacques Delors, chairman ; In'am Al Mufti. 1996. URL: <http://surl.li/aoxug> (дата звернення 30.10.2021 р.).

³ Положення про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка. 2017. URL: <http://surl.li/aokpu> (дата звернення 29.10.2021 р.).

появи перших університетів їхня головна місія полягала в тому, щоб зберігати та постійно примножувати знання і культурну спадщину людства, стимулювати пізнання світу, формуючи інтелектуально-духовну особистість. Саме таким центром Правобережної України став згаданий навчальний заклад. Наукову роботу на базі ліцею провадили знані ботаніки, флористи тощо. Згадаємо С. Зеновича, який займався філософією природи. Вчений був членом-кореспондентом Варшавського товариства шанувальників наук та членом археологічної комісії в Києві. Він був автором оригінальної теорії метафізичного характеру, що стосувалася основ всіх природничих наук⁴.

Продовжувачем освітніх та наукових досліджень став Кременецький ліцей вже ХХ ст. Окремою науково-дослідною установою ліцею став Волинський науковий інститут. Його діяльність була пов'язана безпосередньо з науковими розробками та дослідженнями на професійному рівні і зосередила в собі діяльність переважно тих вчених, котрі працювали в ліцеї. Активною була також співпраця з різними науковими осередками Польщі. Важливе місце в організації дослідницької роботи відводилося науковим експедиціям, які мали допомагати вченим з інших регіонів ознайомлюватися з Волиною та її проблемами. Вони мали стати постійними та проходити під науковим керівництвом інституту⁵.

Новостворена бібліотека ліцею під керівництвом Мечислава Забружного стала осередком наукової роботи на Волині. Її напрацювання з 1932 р. почали публікуватися у часописі «Життя Кременецького ліцею» (редактор – Казимір Грошинський)⁶.

Наприклад, активну науково-дослідну роботу проводив викладач ліцею, а згодом директор музею при ліцеї Францішек Мончак. Для здійснення наукових досліджень він їздив у Чехію, Австрію, Аргентину. Темою його дисертації було «Коливання температури в 1910–1919 рр. на просторах Гавайських островів»⁷. Наукові пошуки вченого обірвала Друга світова війна. У дослідженні автори навели

⁴ Волинські Афіни 1805-1833. Збірник наукових праць. Тернопіль, 2006. С. 191.

⁵ Фонди Кременецького красназничого музею.

⁶ Коляденко С. Діяльність Кременецького ліцею (1921-1939) як комплексу навчально-виховних закладів. Збірник наукових праць. Тернопіль, 2009. С. 200.

⁷ Держархів Тернопільської області, ф. 131, спр. 263. Особова справа вчителя вчительської семінарії Ф. Мончака. 120 арк.

лише окремі приклади, що свідчать про безперервну наукову традицію в Кременці.

Отже, у займаних Академією корпусах функціонували Волинський ліцей першої третини XIX ст., Кременецький ліцей та зокрема, учительська семінарія міжвоєнних років, учительський і педагогічний інститути та педагогічні училище й коледж середини й другої половини XX ст., матеріальна база й кадри яких забезпечили свого часу відкриття університету Св. Володимира в Києві (Київського національного університету ім. Тараса Шевченка) та педагогічного інституту (Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка) у Тернополі. Історичні традиції мають здатність відновлюватись у модерному форматі і мають важливе значення у сучасних доробках науковців, аспірантів Академії.

Академія – один із помітних осередків дослідження та популяризації регіональної історії, культури, мистецтва тощо. Тут регулярно скликаються конференції вітчизняних і зарубіжних учених, які мають позитивний резонанс у фахових середовищах. У закладі постійно проводяться науково-методичні семінари вчителів, викладачів фахових коледжів де педагогічна громадськість знайомиться із здобутками по вивченню інновацій в освіті. Також, з 2004 р. як постійний науковий «майданчик» реалізовується Міжнародний проєкт «Інновації у вищій школі: тенденції та перспективи розвитку», зініційований науковою спільнотою Академії спільно з представниками закладів вищої освіти та наукових інституцій зарубіжних країн⁸.

Сучасний освітній простір вимагає від ЗВО не лише надання якісної освіти, а також реалізації соціальної місії, суть якої зводиться до здійснення позитивного впливу на громаду, на території якої навчальний заклад знаходиться. ЗВО здійснює формування людського капіталу і це є можливістю впливу на збалансований регіональний розвиток. Також соціальна відповідальність вишів може стати основою посилення позитивного впливу ЗВО на регіональний розвиток⁹, тобто на громаду, заради сталого розвитку.

⁸ Вектор наукового дискурсу: від інновацій – до нооінновацій. URL: <http://surl.li/aolcf> (дата звернення 02. 11. 2021 р.).

⁹ Ховрак І. Вплив закладів вищої освіти на розвиток регіонів // Інноваційний університет і лідерство: проєкт і мікропроєкти – IV. Відповідальні редактори Т. Фініков, Р. Сухарські. Варшава, 2020. С. 56.

З огляду на багату історичну спадщину, сучасну навчально-методичну базу, наявний науково-педагогічний потенціал та потреби регіонального ринку праці Академія започаткувала підготовку докторів філософії з спеціальності – 011 Освітні, педагогічні науки. На даний час в аспірантурі КОГПА ім. Тараса Шевченка зі спеціальності – 011 Освітні, педагогічні науки навчається 9 аспірантів (6 осіб на денній формі навчання та 3 особи на заочній ф. н.). Підготовка здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії в Академії здійснюється за очною (денною) та заочною формами навчання, за регіональним замовленням та за рахунок коштів юридичних чи фізичних осіб.

Вступ до аспірантури здійснюється на конкурсній основі. Нормативний строк підготовки доктора філософії в аспірантурі становить чотири роки.

Ключовими позиціями створення освітньо-наукової програми доктора філософії є визначення мети, окреслення цілей та виокремлення принципів, на яких базується навчання. Зокрема, метою є підготовка висококваліфікованих науковців у сфері освіти, набуття ними загальних та фахових компетентностей з розроблення і впровадження методології та методики дослідницької роботи, створення нових системоутворюючих знань та прогресивних технологій, розв'язання важливої наукової чи прикладної проблеми, яка має загальнонаціональне або світове значення, забезпечення підготовки кадрів вищої кваліфікації для здійснення науково-дослідницької діяльності, аналітичної роботи, наукового консультування в сфері освіти, а також науково-педагогічної діяльності¹⁰.

За час навчання в аспірантурі у здобувача повинна сформуватися інтегральна компетентність, яка відповідно до національної рамки кваліфікацій полягає в здатності розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики.

Освітня програма передбачає здобуття здобувачами soft skills, навичок людини XXI століття, в тому числі співробітництва (спільна робота, лідерство, розуміння розмаїття, повага тощо). Завдяки

¹⁰ Освітньо-наукова програма підготовки доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки. URL: <http://surl.li/apdtf> (дата звернення 02.11.2021 р.).

молодіжним громадським організаціям «Молодь Кременеччини» та ін. аспіранти, які є їхніми учасниками «включаються» у життя громади, беруть участь у громадських проєктах. Науково-педагогічні працівники, які здійснюють навчання на ОНП є агентами змін, задіяні в громадських і наукових проєктах. Автори публікації М. Курач та І. Скакальська є експертами НАЗЯВО. Також І. Скакальська є членкинею організації «Інноваційний університет», громадської організації, яку було створено 16 серпня 2019 р. прогресивними освітянами та науковцями країни для сприяння розвитку, підтримки освітніх й наукових ініціатив в Україні, розвитку партнерства між різними інституціями на основі принципів відкритості, прозорості, законності, професійності та ефективності¹¹.

Здобувач не просто буде засвоювати знання, необхідні для майбутньої професії, а на їх основі формуватиме компетентності, поетапно наближаючись до моделі успішного випускника й науковця (див. рис. 1).

Рис. 1. Розвиток дослідницької компетентності

Для якісного виконання освітньо-наукової програми створено в Академії належні умови: матеріально-технічні (навчальні аудиторії, які обладнані мультимедіа, функціонування лабораторій), видання фахового педагогічного збірника, проведення наукових конференцій.

Підготовка молодих науковців за третім науковим рівнем вищої освіти ставить перед навчальним закладом низку нових організаційних, інформаційних, профорієнтаційних, науково-методичних завдань, які потрібно вирішувати.

¹¹ Інноваційний університет. URL: <https://inun.org.ua/iryna-bohdanivna-skakalska/> (дата звернення 08. 09. 2021 р.).

Слід відзначити, що наукове керівництво аспірантами забезпечують, в основному, штатні доктори наук, професори (90%) – д. пед. н., проф. О. Н. Дем'янчук; д. пед. н., проф. М. С. Курач; д. пед. н., проф. В. Є. Бенера, к. пед. н., проф. О. О. Безносюк; д. пед. н., доц. І. А. Онищук, кандидати наук, доценти (10%) – к. пед. н., доц. С. Б. Шабага, к. пед. н., доц. Л. М. Кравець. До наукового керівництва запрошуються науково-педагогічні працівники з інших закладів вищої освіти: д. пед. н., доцент кафедри інформатики та методики їх викладання Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка О. Я. Романишина та ін.

Останнім часом успішно захищено низку робіт аспірантів, зокрема, Швець О.В. «Підготовка майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності» (науковий керівник д. пед. н., проф. В. Є. Бенера), О. М. Доманюк «Підготовка майбутніх вихователів до формування доброзичливості у дітей старшого дошкільного віку» (науковий керівник д. пед. н., доц. І. А. Онищук), М. М. Томашівська «Формування професійної компетентності майбутніх учителів музики засобами українського народного музичного мистецтва» (науковий керівник д. пед. н., проф. О. Н. Дем'янчук) та ін.

Рис. 2. Завдання наукового керівника здобувача¹²

¹² Линьова І.О. Підготовка та розвиток молодих дослідників в університеті на основі парадигми лідерства : навчальний посібник. Київ : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2016. С. 19.

З розвитком мережевих технологій розширюються можливості реалізації навчальної, професійної та міжособистісної комунікації аспіранта та наукового керівника.

Наукова новизна результатів досліджень аспірантів не викликає сумнівів. Так, у дисертації І. Цісарук «уперше визначено, теоретично обґрунтовано сукупність педагогічних умов забезпечення професійного розвитку майбутнього вчителя трудового навчання та технологій у процесі самостійної роботи (забезпечення вмотивованого навчання майбутнього вчителя трудового навчання та технологій стратегій самостійної роботи із врахуванням індивідуальної освітньої траєкторії; реалізація виховного потенціалу сучасних практико-орієнтованих технологій самостійної роботи з опорою на українські народні промисли та декоративно-ужиткове мистецтво; науково-методичний супровід процесу професійного розвитку майбутнього вчителя трудового навчання та технологій на засадах гуманізації суб'єкт-суб'єктної взаємодії, фасилітаційного спілкування і супервізорської допомоги; програмування майбутнім вчителем трудового навчання та технологій персонального портфоліо особистісного та професійного розвитку для життєвої та професійної перспективи); розроблено структурно-функціональну модель професійного розвитку майбутнього вчителя трудового навчання та технологій у процесі самостійної роботи з такими блоками: теоретико-методологічний, процесуально-змістовий, діагностично-результативний...»¹³. Крім того, важливим аспектом дисертаційного дослідження є практична його складова.

Підготовка здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у КОГПА здійснюється відповідно до «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 та Постановою Кабінету Міністрів України від 3 квітня 2019 р. № 283.

Основними підходами до підготовки молодих науковців КОГПА ім. Тараса Шевченка за третім науковим рівнем вищої освіти є:

¹³ Цісарук І. Професійний розвиток майбутнього вчителя трудового навчання та технологій у процесі самостійної роботи. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису : дис. ... канд. пед. наук :13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» ; Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія МОН України, Хмельницький, 2021. 21 с.

1. Концентрація зусиль на високоякісній підготовці здобувачів докторів філософії (третього рівня вищої освіти) з метою отримання у майбутньому власних професійних наукових та педагогічних кадрів.

2. Здійснення контролю та керівництва з підготовки та виконання дисертаційних досліджень відповідно до індивідуальних планів (навчальної та наукової) роботи аспірантів.

3. Забезпечення належного науково-методичного супроводу керівництва, виконання та своєчасного захисту дисертаційних досліджень майбутніми докторами філософії.

4. Сприяння якісному засвоєнню освітньо-наукової програми підготовки (універсальної та спеціальної складових) аспірантами.

5. Забезпечення можливостей використання сучасних інформаційних технологій в організації та в проведенні освітнього блоку підготовки майбутніх докторів філософії.

6. Відповідно до чинного законодавства своєчасне призначення наукових керівників для виконання дисертаційних досліджень аспірантів першого року навчання (денної та заочної ф. н.).

7. Створення належних умов для публікацій статей за темою дисертації доктора філософії: не менше 5 статей у фахових виданнях з обраної спеціальності, серед яких 1 стаття в міжнародних реферованих журналах, індексованих в наукометричних базах.

8. Забезпечення якісного надання освітніх послуг професорсько-викладацьким складом академії для підготовки науково-педагогічних кадрів в аспірантурі.

9. Сприяння підготовці експертних висновків та рецензій для написання публікацій у фахових виданнях, внесених до міжнародних наукометричних баз даних Scopus і Web of Science.

10. Прогнозування та апробація результатів дисертаційних досліджень майбутніх докторів філософії: участь у роботі міжнародних та вітчизняних наукових конференцій; публікація не менше 3-х тез за результатами участі у роботі наукових конференцій.

11. Створення умов для проведення аспірантами науково-дослідницької роботи за темою дослідження у ЗВО згідно укладених угод упродовж 4 років навчання.

12. Надання, за необхідності, майбутніми докторами філософії можливості стажування у провідних закордонних та вітчизняних вищих навчальних закладах (наукових установах).

13. Забезпечення вільного доступу до всіх видів відкритої наукової інформації, наявної у закладі вищої освіти, бібліотеках і державних архівах України.

14. залучення аспірантів до участі у громадській, культурно-просвітницькій, науковій, виховній роботі в академії (згідно плану роботи).

15. Здійснення контролю за веденням наукової, навчальної та кадрової документації (нормативні документи, положення, журнали навчальних занять, навчальні програми, розклади занять, довідки тощо).

16. Здійснення контролю за виконанням індивідуальних планів роботи. Направлення аспірантів денної і заочної форми навчання в бібліотеки, архіви, і фонди для виконання науково-дослідної роботи за темою кандидатської дисертації.

17. Забезпечення оновлення та доступу до нормативно-правової бази академії та інших ЗВО України, на сайті академії.

18. Стимулювання аспірантів до своєчасного захисту дисертаційних досліджень на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

19. Проведення профорієнтаційної роботи серед студентів магістрантів, щодо вступу в аспірантуру спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки¹⁴.

Для розвитку освітньо-наукової програми налагоджена співпраця між Академією та стейкхолдерами, громадянським суспільством та органами місцевого самоврядування у підготовці докторів філософії.

Як зазначає, польський дослідник сучасної європейської освіти, професор, доктор habilitation, філософ, директор Центру досліджень державної політики та завідувач кафедри інституційної та освітньої політики ЮНЕСКО університету Адама Міцкевича у Познані, Марек Квієк у своїй книзі «Університет в епоху перемін: інституції і академічні кадри в умовах зростаючої конкуренції»¹⁵, вперше в повоєнній історії університети повинні змагатися за фінансування з іншими державними секторами і демонструвати свій внесок у суспільний добробут та економіку, що виявилось новиною та несподіванкою для самих університетів. Європейське суспільство розглядає університети не як інституції, а здебільшого, як організації, які здатні генерувати доходи за рахунок різних форм академічного

¹⁴ Положення про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у Кременецькій обласній гуманітарно-педагогічній академії ім. Тараса Шевченка. URL: <http://surl.li/aryuzj> (дата звернення 12.09. 2021 р.).

¹⁵ Квієк Марек Університет в епоху перемін : Інституції і академічні кадри в умовах зростаючої конкуренції / М. Квієк ; Пер. з пол. Р. Скакун. Київ : Таксон, 2018. С. 174.

підприємництва (консультування, контрактів з промисловими підприємствами, отримання дослідницьких грантів, розбудови механізмів оплати за навчання) та реалізації «третьої» (соціальної) місії.

Схвально зазначає у своєму дослідженні В. Меньйло, що «нині спостерігаємо поступову трансформацію вітчизняних університетів від об'єктів соціогуманітарного спрямування, які здійснюють підготовку кадрів і проводять наукові дослідження, до повноправних суб'єктів ринкової економіки, які можуть виробляти та виводити на ринок різні продукти: нові знання (ринок знань), інтелектуальний продукт (ринок об'єктів інтелектуальної власності та проєктів), гуманітарний продукт (висококваліфіковані кадри) (ринок праці), інноваційний продукт (ринок товарів) та надавати високоякісні (освітні, науково-технічні, консультаційні тощо) послуги (ринок послуг)»¹⁶. Таку філософію взаємодії з стейкхолдерами та органами місцевого самоврядування починає застосовувати Академія. Тому постала необхідність розробки та презентації Програми розвитку Відкритої регіональної платформи науково-виробничого партнерства з владою громади, яка в окремих пунктах стосуватиметься підготовки докторів філософії та відкриття нових освітньо-наукових програм. Також сприятиме залученню науковців, студентів та аспірантів до успішного вирішення проблем Кременецької територіальної громади у напрямку ефективного використання наявного науково-технічного та інноваційно-виробничого її потенціалу, підтримки історико-туристичного кластеру краю.

Перед освітою третього рівня постала низка викликів пов'язаних з пандемією та організацією дистанційного навчання, а також фінансування освіти. Щодо останнього пункту, то ситуацію необхідно виправляти через такий інструмент як формування регіонального замовлення, який має бути відповіддю на реалії часу із залученням до фінансування освітніх програм регіональних стейкхолдерів (роботодавців).

Зауважимо, посилаючись на думку І. Гонтаревої, що одним з основних показників успішної діяльності ЗВО є рівень готовності його випускників до швидкої адаптації в бізнес-середовищі. Цьому

¹⁶ Меньйло В.І. Теоретичні і методичні засади підготовки майбутніх докторів філософії до дослідницько-інноваційної діяльності. Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» ; Запорізький національний університет, Запоріжжя, 2020. С. 84.

багато в чому сприяє наявність постійних комунікацій з представниками різних сфер, для яких готуються фахівці¹⁷. Академія є постійним учасником Освітнього форуму Тернопільщини, співорганізатором разом із Тернопільським обласним центром зайнятості діалогового профорієнтаційного майданчику та ініціатором проведення обласних та міжобласних семінарів працівників освіти, що дозволяє ознайомлюватися з ринком праці та враховувати його вимоги до випускників ЗВО.

Частина досліджень аспірантів стосуються історії педагогіки, тому безсумнівно, вивчення краєзнавства у руслі функціонування різних освітніх закладів на території Кременеччини є важливим. Відповідно, наукові дослідження пропагуватимуть історію громади у контексті краєзнавчо-туристичного кластеру¹⁸.

Безсумнівно, однією з головних умов проведення наукових досліджень є створення інвестиційного фонду, поповнення коштів якого залежить від підприємницької і господарської діяльності закладів вищої освіти, залучення грантів і здійснення інших платних освітніх послуг, передбачених законодавством. Так, в Законі України «Про вищу освіту» у ст. 70 визначено, що кошти, отримані від підприємницької та іншої діяльності, ЗВО вправі направляти на фінансову підтримку науково-дослідної діяльності професорсько-викладацького складу і студентів у вигляді нагород, фінансових заохочень, безкоштовних публікацій наукових робіт у міжнародних провідних виданнях¹⁹. Звичайно така підтримка з боку держави та регіональної влади сприятиме розвитку науки при ЗВО, зокрема й Академії.

Необхідно звернути увагу на такий факт, що підготовка докторів філософії починається ще з бакалаврського рівня. Тому якість вищої освіти (кожний здобутий рівень) залежить насамперед від якості освітньої діяльності (рівень організації освітнього процесу), який

¹⁷ Гонтарева І. *Форми комунікації ЗВО з бізнес-середовищем // Інноваційний університет і лідерство: проект і мікропроекти – IV*. Від.ред. Т. Фініков та Р. Сухарські, Варшава, 2020. С. 71.

¹⁸ Скакальська І. *Освітній вимір у формуванні краєзнавчо-туристичного кластеру Кременеччини. Інноваційний університет і лідерство: проект і мікропроекти – IV*. Відпов.ред. Т. Фініков та Р. Сухарські, Варшава, 2020. С. 130.

¹⁹ Голоденко І. *Проблеми організації науково-дослідної діяльності студентів у закладах вищої освіти. «Моделі міждисциплінарних та міжгалузевих освітніх та освітньо-наукових програм: виклики, можливості та варіанти впровадження»*: [Текст]: Зб. матер. II міжнар. конф. (Одеса, 5-6 липня 2021 р.) / Одеський національний університет імені І. І. Мечникова. Одеса, 2021. С. 165.

стартує з бакалаврського рівня й досягає рівня доктора філософії. Проте на аналізі освітнього процесу та характеристик освітніх компонентів в Академії зупинятися не будемо, лише візьмемо для прикладу одну з ключових дисциплін, яка читається для аспірантів. Таким чином, авторами здійснено проектування змісту та ролі навчального курсу «Історія та філософія науки» для докторів PhD, як такого, що сприяє формування світогляду, ключових компетентностей здобувачів та усвідомленню ними сутності наукового пізнання, аналізу науки як специфічного знання, духовного виробництва і соціального інституту.

Освітній компонент Історія та філософія науки дозволяє здобувачам оволодіти загальнонауковими (філософськими) компетентностями, спрямованими на формування системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору (обсяг цієї освітньої складової становить 6 кредитів ЄКТС). Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить (%): для денної форми навчання – 38%, заочної до 62% від загального обсягу. Курс передбачає проведення лекційних, семінарських занять та самостійної роботи. Викладання навчальної дисципліни здійснюється на основі знань, отриманих аспірантами під час вивчення курсів філософії та філософії та методології науки. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни має складну структуру і включає 5 змістових модулів, які поділяються на теми: Тема 1. Предмет і завдання курсу; Тема 2. Основні виміри науки; Тема 3. Засади науки та історичні типи наукової раціональності; Тема 4. Виникнення науки та основні етапи її еволюції. Розвиток наукових знань в країнах Стародавнього Сходу; Тема 5. Методологічні аспекти філософських наукових систем античного світу; Тема 6. Наукові знання в епоху Європейського Середньовіччя та Відродження; Тема 7. Науковий дискурс в період Нового часу; Тема 8. Історія науки в Україні та її філософська основа; Тема 9. Науково-технічна революція та особливості сучасної науки; Тема 10. Філософська, соціально-політична думка в українській діаспорі; Тема 11. Філософська основа сучасної науки. Діалектика і теорія пізнання; Тема 12. Проблема генезису соціально-гуманітарного знання та ін.

Вивчаючи теоретичну дисципліну, здобувачі набувають загальних компетентностей, що прописані в силабусі та робочій програмі і включають здатності: 1) критичного аналізу, оцінювання

й синтезу нових і складних ідей, до участі в критичному діалозі; 2) ініціювати, спроектувати та виконати наукове дослідження, яке призводить до нових знань; 3) генерувати нові ідеї та досягати наукових цілей; 4) дотримуватися етичних принципів у наукових дослідженнях.

Формування спеціальних компетентностей передбачає здатність: здійснювати узагальнення знань у сфері освіти на теоретико-методологічному рівні, а також залучати їх до філософського осягнення ідеї освіти як соціокультурного феномену та формулювати власну світоглядну концепцію освіти. Також здатність до критичного аналізу, синтезу та узагальнення науково дослідницької діяльності.

Відповідно до наведеного вище переліку програмних компетентностей успішне завершення вивчення навчальної дисципліни Історія та філософія науки передбачає досягнення таких програмних результатів, як набуття вміння усвідомлювати й розуміти методологічні функції філософії освіти, основні парадигми, закономірності та загальні тенденції розвитку освіти; демонструвати знання основних концепцій, розуміння теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових знань за обраною спеціальністю, оволодіння термінологією з досліджуваного наукового напрямку; критично мислити, застосовувати методи аналізу і синтезу, інтерпретувати, узагальнювати результати науково-дослідницької діяльності та брати участь у дискусіях із фахівцями та нефахівцями своєї галузі²⁰.

Інтерактивні заняття з курсу Історія та філософія науки викликають інтерес у здобувачів. Заняття включають методи «6 капелюхів» та «мозкового штурму». Так, лекція із запланованими помилками дозволяє розвивати в аспірантів уміння оперативного аналізувати професійні ситуації, виступати у ролі експертів, опонентів, рецензентів, виокремлювати невірну, або неточну інформацію. Викладач знайомить з помилками здобувачів лише у кінці лекції, при цьому добираються найбільш допустимі помилки. Викладач читає лекцію таким чином, щоб помилки були добре приховані, і їх не так легко можна було помітити аспірантам. Безперечно це вимагає від викладача спеціальної роботи над змістом лекції, високого рівня володіння матеріалом, педагогічної,

²⁰ Силабус навчальної дисципліни Історія та філософія науки. Автор І. Скакальська. Кременець, 2021. 5 с.

ораторської майстерності²¹. Таким чином, «креативні деструкції» в академічних дослідженнях та викладанні поєднуються і дозволяють аспірантам формувати компетентності, які потрібні як для життя, так і для наукової роботи.

Доцільно також назвати базові методологічні дисципліни, що містяться в освітньо-науковій програмі – це науково-проектна діяльність (науковий семінар), теорія і практика наукового стилю української мови, сучасні інформаційні технології у наукових дослідженнях, наукові засади педагогічного процесу у вищій школі. ОНП та навчальний план містить практично орієнтовані ОК, які дозволяють досягнути компетентностей, необхідних для подальшої професійної діяльності.

Важливу роль відіграє міждисциплінарність – це сучасний науковий тренд. У світі актуально використовують і поєднують в межах одного дослідження інструментарії різних наук (наприклад, у медіа дослідженнях можуть бути використані методи і теорії таких галузей: антропологія, психологія, мистецтвознавство, педагогіка, соціологія, політологія, культурологія, релігієзнавство, маркетинг, менеджмент, риторика, етика, естетика, філософія, навіть біологія і фізика). Навпаки, це тільки збагачує матеріал досліджень, ні в якому разі не «забирає чужий хліб»²². Власне, дисципліна Історія та філософія науки спонукає аспірантів розширити свої наукові горизонти міждисциплінарними дослідженнями (філософії, екології, психології тощо).

В Академії для забезпечення освітнього процесу на третьому рівні вищої освіти використовується система електронного забезпечення навчання Moodle, яка є невід'ємною складовою методичного забезпечення усіх дисциплін. Розміщення на електронній платформі завдань самостійної та індивідуальної роботи, тестових матеріалів, текстів лекцій, наявність особистого електронного кабінету для кожного аспіранта, зручний інтерфейс спілкування з викладачем та науковим керівником – це далеко не вичерпний перелік тих переваг,

²¹ Концепція та методологія реалізації науково-дослідницької діяльності суб'єктів навчально-виховного процесу університетів : монографія / авт. : О.І. Бульвінська, Н.О. Дівінська та ін. Київ : Інститут вищої освіти НАПН України, 2016. С. 157–159.

²² Сірінюк-Долгарьова К. Втілення європейських і загальносвітових стандартів наукових досліджень і дослідницького менеджменту в Україні. *Підготовка докторів філософії (PhD) в умовах реформування вищої освіти: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції* (Запоріжжя, 5-6 жовтня 2017 р.). Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2017. С. 68.

які надає система як здобувачу, так і викладачу. Особливо вагомою стає роль системи Moodle для забезпечення освітнього процесу для аспірантів заочної форми.

Щодо якості освіти на освітньо-науковій програмі постійно здійснюється моніторинг процесу навчання, його результати обговорюється на засіданнях робочої групи та відповідних кафедр. Питання опитувальника – різнопланові, наприклад, «Чи співпадають Ваші очікування щодо освітньо-наукової програми з її змістом та шляхами реалізації?» та інші²³.

Важливе значення має для аспірантів вміння здійснювати пошук науково-дослідних проектів вчених, отримання повної інформації щодо досягнень та активності науковця²⁴. В Академії проводиться ціла низка тренінгів та семінарів щодо наукового профілю вченого. Також здобувачі своєчасно отримують актуальні новини науки з сайту ЗВО, сторінок КОГПА та Студентського наукового товариства, які функціонують в соціальних мережах. Аспіранти можуть брати участь з дискусійних тем на організованих наукових майданчиках, при цьому отримуючи навички наукового спілкування та апробації теми дослідження.

Неприпустимо відправляти аспіранта у вільне плавання за своїм фахом, оскільки під час написання дисертації виникає безліч глибоких питань, кожне з яких має знайти свого адресата, адже науковий керівник не може замінити собою все. Як вірно обрати тему дисертаційного дослідження, як правильно написати статтю, як підготувати презентацію, як вірно розподілити час, які є наукометричні бази, які видання є та де шукати інформацію, як друкуватися в цих журналах і т.п.? Де і в кого шукати відповіді на ці питання? Як відповідь може бути участь здобувача у роботі проблемних наукових груп. Також важливий науковий досвід аспірант набуває та відчуває підтримку з боку Ради молодих науковців (далі РМН)²⁵. План роботи РМН передбачає консультування аспірантів, здійснення моніторингу та аналізу наукової діяльності молодих науковців, проведення щорічної

²³ Моніторинг якості освіти. URL: <http://surl.li/apywx> (дата звернення 08.11.2021 р.)

²⁴ Ващук О. Реалізація мікропроєкту «Обличчя вченого» // Інноваційний університет і лідерство: проєкт і мікропроєкти – IV. Від.ред. Т. Фініков та Р. Сухарські, Варшава, 2020. С. 399.

²⁵ Рада молодих науковців. URL: <http://surl.li/aolcs> (дата звернення 02.11.2021 р.).

міжвузівської конференції молодих науковців «Нові горизонти» на базі КОГПА тощо²⁶.

Для здобуття досвіду наукових досліджень, реалізації власних задумів здобувачів є можливість брати участь у роботі наукових лабораторій (НДЛ) Академії.

Окрім науково-дослідницьких лабораторій спеціалізованих на вивченні проблем екології («Екологічний моніторинг та експериментальна біологія»), науковий координатор – к. с.-г. н., старший викладач кафедри біології, екології та методик їх навчання О. Б. Бондар, здоров'я людини («Фізкультурно-педагогічні чинники формування здорового способу життя молоді»), науковий координатор – к. б. н., професор кафедри теорії і методики фізичного виховання В. В. Чижик; «Проблем людини та філософії здоров'я», науковий керівник – д. б. н., професор кафедри біології, екології та методик їх навчання М. М. Ільєнко²⁷, мови та літератури («Сучасні тенденції у лінгводидактиці та дослідженні дискурсу»), науковий координатор – к. філол. н., доц. кафедри іноземних мов та методики їх викладання Т. С. Семегин; «Творчість Уласа Самчука та Бориса Харчука: художній літопис ХХ ст.», науковий координатор – к. філол. н., доцент, доцент кафедри української мови і літератури та методик їх навчання О. В. Васишин) функціонує цілий ряд НДЛ із предметом вивчення проблем психолого-педагогічного та методичного характеру організації освітнього процесу.

Здобувачі третього освітньо-наукового рівня вищої освіти спеціальності 011 Освітні педагогічні науки активно залучаються до їх роботи. Так НДЛ «Виховні технології у системі безперервної освіти» (науковий координатор – к. пед. н., доцент кафедри теорії і методики дошкільної та початкової освіти Т. В. Новак) проводить дослідження історико-педагогічних витоків виховних технологій від Волинських Афін до сьогодення; трансформації культурно-освітніх традицій протягом віків; вивчає розвиток сучасних наукоємних виховних технологій у формуванні майбутнього фахівця конкурентоспроможного на ринку праці. Лабораторія «Нова українська школа в умовах викликів сучасності» (науковий координатор – к. пед. наук, доцент кафедри педагогіки та психології Н. А. Фіголь) вивчає психолого-педагогічні, методичні та дидактичні

²⁶ План роботи РМН на 2020-2021 рр. URL: <http://surl.li/aolcs> (дата звернення 02. 11. 2021 р.).

²⁷ Наукові лабораторії. URL: <http://surl.li/apzif> (дата звернення 02. 11. 2021 р.).

аспекти організації та здійснення освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти в контексті державної програми «Нова українська школа». У лабораторії «Особистість і соціум» (науковий координатор – к. пед. наук, викладач кафедри педагогіки та психології А. Р. Заблоцький) проводяться дослідження особистості в розгляді «соціальності» як результату взаємовідносин індивіда з конкретною соціально-історичною спільнотою, діалектика соціально-загального і індивідуально-окремого, розширення сфери теоретичного пошуку та експериментальної практики вивчення проблем особистості (проблеми соціалізації, соціальної установки, ідентифікації і соціально-психологічних якостей особистості).

Високорезультативною є діяльність аспірантів науково-дослідницького осередку «Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх педагогів до професійної діяльності» (науковий керівник – д. пед. н., проф. В. Є. Бенера).

Важливою умовою є наявність належної експериментальної бази для проведення педагогічних експериментів за необхідними рівнями організації педагогічного процесу, зокрема у сфері шкільної, позашкільної, професійно-технічної, вищої та післядипломної освіти, фахової, передвищої, освіти дорослих. Аспірантами експериментальна діяльність здійснюється на базі фахового педагогічного коледжу при Академії, закладів загальної середньої освіти, насамперед Кременецької громади (Волинського ліцею імені Нестора Літописця, Кременецького ліцею імені Уласа Самчука), спільних лабораторій з університетами України.

Звісно, усі майбутні доктори філософії повинні вміти навчати інших, організувати процес навчання у ЗВО, бо вони – головний кадровий резерв системи вищої освіти, тому для аспірантів також потрібна викладацька практика. Її бажано здійснювати серед студентів бакалаврів або магістрів разом з керівником практики – провідним викладачем з однієї – двох дисциплін, актуальних для аспіранта. Практикант повинен не лише проводити практичні чи лабораторні заняття, а й прочитати декілька лекцій під наглядом керівника. Найчастіше базою практики слугують магістерські освітньо-професійні програми Академії. Дослідниця М. Бірюкова наголошує на тому, що підготовка наукових кадрів в аспірантурі

є одним з основних джерел постійного поповнення й оновлення інтелектуального потенціалу держави, її наукової еліти²⁸.

Важливою умовою підготовки фахівців на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти є оприлюднення результатів їх досліджень у наукових фахових виданнях (зокрема, категорії Б). За темою дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії необхідна наявність не менше як трьох наукових публікацій. Академія має фахове видання «Науковий вісник»²⁹, яке приймає до друку праці аспірантів з рецензією наукового керівника. Наукові збірники освітнього закладу «Актуальні проблеми гуманітарної освіти»³⁰, «Кременецькі компаративні студії», «Студентський науковий вісник» та газета Академії «Замок» також виступають платформами для оприлюднення та апробацій результатів наукових досліджень здобувачів вищої освіти усіх рівнів.

Для аспіранта необхідно також публікуватися у зарубіжних виданнях або виданнях України, що включені до міжнародних наукометричних баз даних. На сьогоднішній день існує цілий ряд міжнародних бібліографічних баз, але найавторитетнішими та найбільшим з них є Web of Science та Scopus, до яких відвідувачі бібліотеки Академії мають безкоштовний доступ.

Можливість працювати з бібліотечними фондами та інформаційними ресурсами, розміщеними у відкритому доступі, є однією з важливих умов підготовки майбутніх докторів філософії. У бібліотеці Академії створено та здійснюється технічна й адміністративна підтримка електронної бібліотеки, яка містить репозиторій наукових праць викладачів та здобувачів. Бібліотека налічує понад 100 тис. інформаційних ресурсів у відкритому доступі: монографії, посібники, підручники, збірники наукових праць, автореферати, дисертації, навчальний матеріал, методичні рекомендації, статті, тези доповідей, подаровані книги благодійниками навчального закладу тощо. Крім того, у відділі рукописів є література XIX ст. та видання, що надійшли з діаспори. Окремою інституцією є бібліотека іншомовних видань, яка

²⁸ Бірюкова М. Аспірантура і докторантура як механізми формування інтелектуального потенціалу держави : [з досвіду ХГУ «НУА»]. *Вища школа*. 2010. № 2. С. 52–59.

²⁹ Сайт «Науковий вісник». URL: <https://kogpanv.joomla.com/index.php/uk/> (дата звернення 28. 10. 2021 р.).

³⁰ Збірник «Актуальні проблеми гуманітарної освіти». URL: <http://surl.li/apzif> (дата звернення 28. 10. 2021 р.).

функціонує при кафедрі іноземних мов і методик їх навчання та нараховує понад 11 тисяч одиниць іноземних видань.

У більшості європейських країн інтеграційні процеси в освітній сфері здійснюються шляхом розробки схем міжнародної академічної мобільності завдяки міжнародному партнерству, співпраці між представниками професорсько-викладацького складу університетів і т. п. З метою окреслення форм інтернаціоналізації освіти Академії на інституційному рівні, яка стосується й підготовки докторів PhD, автори вважають за доцільне окреслити ефективність роботи ЗВО за такими критеріями: наявність сектору міжнародного співробітництва, підписання низки угод про співробітництво з європейськими вишами, розробка програм академічного обміну, напрацювання в програмах Еразмус+ та інших форм інтернаціоналізації. З 2018 року в рамках міжнародної діяльності Академія тісно співпрацює з міжнародною фундацією «Допомога полякам на Сході» («Pomoc Polakom na Wschodzie», Республіка Польща, Варшава) до співпраці, як учасники тренінгів та зустрічей, залучені аспіранти.

При цьому необхідно, на наше переконання, виділити три основні проблеми розвитку міжнародної академічної мобільності аспірантів: мобільність не є поширеною та мало регламентована в нормативному аспекті; незначна кількість спільних програм підготовки науковців і наукових проєктів з провідними університетами; моніторинг і діяльність по укладенню міжуніверситетських двосторонніх договорів про обмін здобувачами третього рівня освіти не завжди носить системний характер.

Проте міжнародна мобільність позитивно вплине на якість навчання та наукових досліджень у підготовці докторів філософії, адже вони зможуть брати участь в міжнародних освітніх програмах і при цьому дослідити іншу систему організації вищої освіти; отримати додаткові знання при безпосередньому контакті з європейськими науковцями, мати можливість вести професійний діалог; матимуть доступ до сучасних технічних засобів у зарубіжних учбових лабораторіях і наукових центрах; підвищать власний рівень володіння іноземною мовою.

Викликає інтерес ступінь вирішення фінансування наукових досліджень у закордонних вишах. Наприклад, власні стипендіальні фонди Ягеллонського університету були створені за ініціативою ректора в 1999–2002 рр. Студентам і 221 науковцям з країн Центральної та Східної Європи надається можливість претендувати

на стипендії Фонду ім. королеви Ядвіги, а також Фонду ім. Богдана Лисяка. Метою фонду імені королеви Ядвіги для студентів, аспірантів і наукових співробітників Центрально-Східної Європи є підтримка наукових співробітників та аспірантів з країн Центральної та Східної Європи, а також Балканських країн, які будуть здійснювати в Кракові свої науково-дослідницькі проекти.

Також вивчається досвід роботи Варшавського університету, який входить до регіональних мереж: ЄАУ, Європейської асоціації міжнародної освіти, Мережі університетів столиць Європи, Програми Сократ-Еразмус та співпрацює із 800 іноземними організаціями, 100 з яких є міжнародними. Студенти беруть участь у грантових програмах, науковці викладають та беруть участь у дослідницьких проектах та конференціях, адміністративний персонал бере участь у тренінгах. Університет не тільки бере участь у програмах обміну ЄС, але також координує проекти та підтримує студентів та співробітників до виїзду за кордон. Університет очолює консорціум з 16 університетів. SIGMA, SIGMA Agile – навчання критичним навичкам для інновацій, стійкого зростання, мобільності та можливостей³¹. Налагоджується співпраця Академії з Варшавським університетом, пройшли наукове стажування викладачі Академії проф. І. Скакальська (2018 р.) та В. Галішевський (2020 р.). Планується освітній франчайзинг спільної міждисциплінарної освітньо-професійної та освітньо-наукової програм. Ми очікуємо, що в результаті наших спільних зусиль стане можливим сформувати середовище інноваційного розвитку, забезпечити трансфер в реальну освітню практику сучасних наукових здобутків та впровадження у навчальний процес європейських технологій. Заплановано науковий семінар «Підготовка іноземних здобувачів в аспірантурі: кейс польського досвіду». При цьому використовуючи досвід інтернаціоналізації необхідно пам'ятати застереження Х. Ортеги-і-Гассета: «На чужині варто шукати інформації та аж ніяк не моделей».

Аналіз інституційних чинників підготовки докторів філософії у КОГПА в умовах децентралізації, дає змогу авторам констатувати, що вони є достатніми для успішної підготовки докторів PhD. Проте є низка викликів, пов'язаних з економічною ситуацією і недостатніми можливостями засновника ЗВО фінансувати наукові

³¹ Дебич М.А. Д 11 Теоретичні засади інтернаціоналізації вищої освіти: міжнародний досвід: монографія. Ніжин : ПП Лисенко. 2019. С. 221.

проекти, здійснювати закупівлю обладнання для науково-дослідних лабораторій. Академічна спільнота Академії орієнтована на впровадження змін, продиктованих реформами в освіті, готова вирішувати намічені цілі і плани для розвитку ОНП. Перший випуск аспірантів відбувся у 2021 році. Із 10 аспірантів (5 денної форми навчання, 5 заочної) здобули ступінь доктора філософії 4 (3 аспіранти стаціонару, 1 аспірант заочної форми навчання), а 2 роботи, які пройшли міжкафедральний семінар, подано в спеціалізовану раду до захисту.

Висновки. У висновках необхідно наголосити, що і держава, і регіон, і громада мають бути зацікавлені у підготовці докторів PhD у системі вищої освіти. Держава має створити умови для того, щоб молоді науковці та науково-педагогічні кадри, залишалися в Україні, а місцева влада має формувати об'єктивне регіональне замовлення на підготовку затребуваних спеціалістів за міждисциплінарними (міжгалузевими) комплексними програмами. ЗВО необхідно стимулювати участь молодих вчених в академічних програмах обміну та стажуваннях, вітчизняних та міжнародних конкурсах. Академії потрібно налагодити більш ефективне співробітництво із органами регіональної та місцевої влади, підприємницькими структурами та громадськими організаціями у питаннях виконання прикладних досліджень та практичного впровадження їх результатів.

Як центр регіональної освіти Академія в майбутньому планує організацію постійно діючого методичного семінару з питань навчально-методичного та інформаційного забезпечення підготовки докторів філософії за третім (освітньо-науковим) рівнем вищої освіти, це буде важлива інституція, започаткована з метою обміну досвідом та використання кращих практик підготовки наукових та науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації. Передбачено запровадити на ОНП викладання дисциплін іноземними мовами, зокрема, польською та англійською.

В Академії відбувається постійне оновлення підходів до підготовки майбутніх докторів філософії на основі перегляду та доповнень до освітньо-наукових програм з урахуванням провідного вітчизняного досвіду, головних європейських тенденцій і вимог сьогодення.